

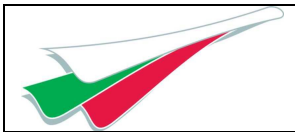
Национална програма за осигуряване на безопасност в
гражданското въздухоплаване

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА

ЗА ОСИГУРАВАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ

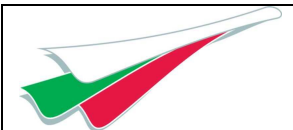
В ГРАЖДАНСКОТО ВЪЗДУХОПЛАВАНЕ

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 1
Ревизия:		общо стр. 30

СЪДЪРЖАНИЕ

	Декларация	3
	Списък на въведените изменения.	4
	Списък на действащите страници.	5
	Термини и съкращения	6
0	Въведение - Същност на авиационната безопасност.	10
1.	Държавна политика и цели насочени към осигуряване на безопасност. <i>State safety policy and objectives</i>	12
1.1.	Законодателна рамка - нормативно осигуряване на безопасност.	12
1.2.	Задължения и отговорности на държавата за осигуряване на безопасност.	14
1.3.	Разследване на авиационни произшествия и инциденти.	17
1.4.	Прилагане на законодателна политика за безопасност.	19
2.	Управление на рисковите фактори за осигуряване на безопасност. <i>State safety risk management</i>	20
2.1.	Изисквания към Системата за Управление на Безопасността /СУБ-SMS/ на организациите, предоставящи авиационни услуги.	20
2.2.	Приемливо ниво на безопасност.	21
2.3.	Съгласуваност на показателите за безопасност с организациите, предоставящи на авиационни услуги.	21
3.	Осигуряване на безопасност. <i>State safety assurance</i>	23
3.1.	Контрол за осигуряване на безопасността.	24
3.2.	Събиране, анализ и обмен на информация по безопасност.	25
3.3.	Контрол на безопасността въз основа на информация за безопасност.	27
4.	Популяризиране на информация по безопасност. <i>State safety promotion</i>	29
4.1.	Вътрешно обучение по безопасност, обмен и разпространение на информация.	29
4.2.	Външно обучение по безопасност, обмен и разпространение на информация.	29

ДЕКЛАРАЦИЯ

Националната програма за безопасност на Република България (BGSSP) е интегриран набор от правни актове и дейности, насочени към управлението на безопасността в гражданското въздухоплаване и изпълнение на стандартите, описани в приложенията на Чикагската конвенция и регламентиращите документи на EASA.

Тази програмата е разработена съгласно изискванията на Чикагската конвенция, Анекс 13 и Анекс 19, Doc.9859 AN474/third edition/2013, в съответствие с Документ COM(2012) 776 окончателен, 2012/0361(COD) и Документ SEC(2011)1261 на Европейската комисия. В Закона за гражданското въздухоплаване на Република България, чл.16б (1),т.3а, е посочено, че «Главна дирекция «Гражданска въздухоплавателна администрация» прилага и развива Национална програма за безопасност в гражданското въздухоплаване.»

Националната програма описва как чрез законодателна политика Република България, като държава–членка на Европейския съюз, гарантира прилагане на необходимата Система за управление на безопасността - Safety Management System (СУБ-SMS) от доставчиците на авиационни услуги. В програмата ясно са определени отговорностите и правомощията на отделните авиационни субекти. Програмата посочва сложната система от законодателни правила в отделните сектори на въздухоплаването, които осигуряват подобряване на безопасността.

ГД ГВА се ангажира да осигури достатъчно ресурси за приемане, поддържане и развитие на Националната програма по безопасност.

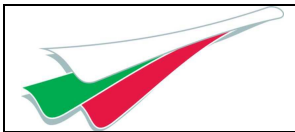
/п/

Минчо Цветков

Главен директор на ГД ГВА

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 3
Ревизия:		общо стр. 30

Национална програма за осигуряване на безопасност в
гражданското въздухоплаване

Списък на действащите страници

стр.	дата	ревизия
1	11.02.2014	00
2	11.02.2014	00
3	11.02.2014	00
4	11.02.2014	00
5	11.02.2014	00
6	11.02.2014	00
7	11.02.2014	00
8	11.02.2014	00
9	11.02.2014	00
10	11.02.2014	00
11	11.02.2014	00
12	11.02.2014	00
13	11.02.2014	00
14	11.02.2014	00
15	11.02.2014	00
16	11.02.2014	00
17	11.02.2014	00
18	11.02.2014	00
19	11.02.2014	00
20	11.02.2014	00
21	11.02.2014	00
22	11.02.2014	00
23	11.02.2014	00
24	11.02.2014	00
25	11.02.2014	00
26	11.02.2014	00
27	11.02.2014	00
28	11.02.2014	00
29	11.02.2014	00
30	11.02.2014	00

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 5
Ревизия:		общо стр. 30

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ И ТЕРМИНИ

ACCID – Accident /авиационно произшествие/

AN - Annex

BGSSP – Национална програма по безопасност на Република България

EC – European Commission

ECAC – European Civil Aviation Conference

ECCAIRS – European Co-ordination Centre for the Accident and Incident reporting System

ESARR– Eurocontrol Safety Regulatory Requirements

EU – European Union

EUROCONTROL – European Organization for the Safety of Navigation

EASA – European Aviation Safety Agency

FDM – Flight Data Monitoring

ICAO – International Civil Aviation Organization

INCID – Incident /инцидент /

OPS – Operations

SANA – Safety Assessment of National Aircraft

SARPs – ICAO Standards, Recommended Practices and Procedures

SES – Single European Sky

SMS - Safety Management System

SAFA – Safety Assessment of Foreign Aircraft

SSP – State Safety Programme

BC - Въздухоплавателно средство

ГД ГВА – Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация”

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 6
Ревизия:		общо стр. 30

Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване

ДП РВД – Държавно предприятие „Ръководство въздушно движение”

Дирекция ЗРПВВЖТ – Дирекция „Звено за разследване на произшествия във въздушния, водния и железопътния транспорт”.

МТИТиС – Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

СЗРАС – Специализирано звено за разследване на авиационни събития.

СУБ – Система за управление безопасността на полетите

НПБ – Национална програма по безопасност

„Авиационно произшествие” - събитие, свързано с експлоатацията на ВС, което в случай на пилотиране е настъпило във времето от момента, когато едно лице се качва на борда ВС с намерение да извърши полет до момента, когато всички лица са напуснали ВС, или в случай на непилотирано ВС – във времето от момента, когато ВС е готово да потегли с цел да се извърши полет до момента, когато то спре окончателно в края на полета и основната система за задвижване бъде изключена, при което:

- а)** дадено лице е наранено смъртоносно или тежко в резултат на:
- това, че се е намирало във ВС, или
  - пряк контакт с която и да е част на ВС, вкл. отделили се от ВС части,

или

- пряко излагане на реактивна струя,

освен когато става въпрос за нараняване в резултат на естествени причини, самонаранявания или наранявания нанесени от друго лице, или когато нараняванията са нанесени на пътници без билети, укриващи се извън зоните, които обикновено са на разположение за пътниците и екипажа; или

б) въздухоплавателното средство претърпи повреда или конструктивна неизправност, които оказват неблагоприятно въздействие върху здравината на конструкцията, експлоатационните или летателни характеристики на ВС и биха изисквали сериозен ремонт или замяна на повредения компонент, освен при отказ на отказ или повреда на двигател, когато повредата се ограничава само до един двигател /вкл. неговата гондола или спомагателни агрегати/, витлата, краищата на крилата, антените, сондите, лопатките, гумите, спирачните устройства, колелата, обтекателите, панелите, створките на колесника, предните стъкла, обшивката на ВС /напр. малки вдлъбнатини или пробойни отвори/ или при леки повреди на лопатките на носещия винт, лопатите на опашния винт, колесника и такива в следствие на градушка или сблъскване с птица /вкл. дупки в обтекателя на радиолокатора/; или

в) въздухоплавателното средство е изчезнало безследно или достъпът до него е абсолютно невъзможен;

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 7
Ревизия:		общо стр. 30

Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване

„**Безопасност - Safety**“ – състояние, при което рискът, свързан с авиационна дейност, отнасяща се до експлоатацията на въздухоплавателно средство или непосредствено осигуряваща такава експлоатация, е снижен до приемливо ниво, което непрекъснато се контролира.

„**Въздухоплавателни организации**“ – всички лицензирани авиационни оператори, доставчиците на аеронавигационно обслужване, летища и летищни оператори, производители на авиационно оборудване, организации за поддържане на постоянна летателна годност на ВС, организации за летателно обучение и заинтересовани авиационни субекти.

„**Сериозен инцидент – Serious Incident**“ - означава инцидент, свързан с експлоатацията на въздухоплавателно средство, обстоятелствата във връзка с който сочат, че е имало голяма вероятност да настъпи произшествие, който в случай на пилотирано въздухоплавателно средство е настъпил във времето от момента, когато едно лице се качва на борда на въздухоплавателно средство с намерение да лети, до момента, когато всички такива лица са напуснали борда на въздухоплавателното средство, или в случай на непилотирано въздухоплавателно средство – във времето от момента, когато въздухоплавателното средство е готово да потегли с цел да се извърши полет до момента, когато то спре окончателно в края на полета и основната система за задвижване бъде изключена.»

„**Инцидент - Incident**“ – всяко събитие, различно от произшествие, което е свързано с експлоатацията на ВС, което влияе или би могло да повлияе върху безопасната експлоатация.”

„**Култура на справедливостта – Just Culture**“ – означава култура, в която операторите или други лица, действащи на предната линия, не се наказват за действия, бездействия или взети от тях решения, съответстващи на техния опит и обучение, но не се проявява търпимост към грубата небрежност, умишлени нарушения и разрушителни действия.

„**Показатели за безопасност – Safety Performance Indicators**“ – основни показатели, използвани за мониторинг и оценка на безопасността.

„**Препоръки за безопасност**“ – означава предложение на орган за разследване във връзка с безопасността, направено въз основа на информация, получена при разследване във връзка с безопасността или други източници, напр. Проучвания относно безопасността, проведени с цел да се предотвратят произшествия и инциденти.

„**Програма за безопасност**“ – интегриран набор от правни актове и дейности, насочени към управлението на безопасността в гражданското въздухоплаване.

„**Система за управление на безопасността – Safety Management System**“ – Системен подход за управление на авиационната безопасност, включително необходимите

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 8
Ревизия:		общо стр. 30

Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване

организационни структури, отговорности, политики и процедури, и включва всяка система за управление, която самостоятелно или интегрирано с други системи за управление на организацията осигурява управлението на безопасността.

“Система ECCAIRS” - единна европейска система за събиране, съхранение, анализ и обмен на информация за авиационни събития на базата на единния софтуер ECCAIRS на Европейския съюз.

„Случаи, застрашаващи безопасността /СЗБ/” - експлоатационно прекъсване, дефект, грешка или друго нередно обстоятелство, което влияе или може да окаже влияние на безопасността на полетите и в резултат на което не е възникнало произшествие или сериозен инцидент.

„Управление на рискови фактори” – означава овладяване, ограничаване въздействието, поддържане на поемания риска на приемливо ниско ниво.

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 9
Ревизия:		общо стр. 30

0 ВЪВЕДЕНИЕ

Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация” е национален надзорен, контролен и регулаторен орган за гражданското въздухоплаване в Р. България. В своята дейност тя се ръководи от определението на ICAO, Анекс 19 за безопасността като „състояние, при което рискът, свързан с авиационна дейност, отнасяща се до експлоатацията на въздухоплавателно средство или непосредствено осигуряваща такава експлоатация, е снижен до приемливо ниво, което непрекъснато се контролира“.

Безопасността е основен приоритет в дейността на ГД ГВА, наред с оперативните, екологични, финансови и социални приоритети.

При разработването на Националната програма за безопасност ГД ГВА се ръководи от разбирането, че тя е интегрирана съвкупност от регулации и дейности, насочени към подобряване на безопасността, които задължително се изпълняват от държавата.

Целта на Националната програма за безопасност е дейностите по изготвяне/актуализиране на регулаторната правна рамка и прилагането ѝ, взаимно да се допълват. Това е важно за изпълнение на програмата и свързването ѝ с прилагане на Системата за управление на безопасността /СУБ/ - Safety Management System/SMS/ от доставчиците на авиационни услуги.

Същността на Националната програма за безопасност /SSP - НПБ/ и Системата за управление на безопасността /SMS - СУБ/ за въздухоплавателните организации е предвиждане на рисковете за безопасността, произтичащи от специфичните им дейности. Ключов елемент е оценката на събираната информация, анализ и въвеждане на промени с цел подобряване на безопасността. Взаимовръзката между Националната програма за безопасност /SSP/ и Системата за управление на безопасността /SMS/ за доставчиците на авиационни услуги е сърцевината на безопасността. Предприятията от авиационната индустрия могат ефективно да въвеждат и изпълняват вътрешно фирмените системи за управление на безопасността /SMS - СУБ/ само при една добра регулаторна рамка.

Настоящата Национална програма по своята същност представлява административна система за управление на безопасността в държавата. Тя е комплекс от контролиращи и изпреварващи мерки с цел предотвратяване реализацията на авиационни произшествия. Тези мерки имат динамичен характер и непрекъснато се променят според конкретната ситуация и обстоятелства. Насочени са към последователно установяване /определяне/, изолиране и отстраняване на всички обективни и субективни причини, които представляват или обуславят състояния, събития, тенденции, квалифицирани като фактор, застрашаващ безопасността. За детерминиране на основните групи рискови фактори, като се използва модела **SHIEL** /човек, авиационна техника, среда на опериране, стандарти и процедури, осигуряващи дейността/ е приложен системния подход, с цел да се установят добри взаимовръзки между компонентите на авиационната система.

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 10
Ревизия:		общо стр. 30

Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване

Националната програма по безопасност се състои от четири ключови структурни компонента, които отразяват четирите базисни процеса по управление на безопасността:

1. Държавна политика и цели насочени към осигуряване на безопасност.
2. Управление на рисковите фактори за осигуряване на безопасността.
3. Осигуряване на безопасност.
4. Разпространение на информация за безопасността.

Всеки елемент от Националната програма по безопасност обхваща специфични процеси, специфични дейности и специфични средства, които се прилагат от страна на държавата за подобряване и управление на безопасността, спомагат за резултатното въвеждане на SMS от доставчиците на авиационни услуги.

Националната програма по безопасност на Р. България е документ, който описва как ще се провежда държавната политика по безопасност. Изпълнението ѝ е едно от основните задължения на Министерство на Транспортa, информационните технологии и съобщенията и в частност на ГД ГВА, която е държавният регулаторен орган в този отрасъл на икономиката. Функциите за надзор /контрол/ на авиационната безопасност са основно задължение на ГД ГВА, но успешното изпълнение на Програмата ще се осъществява в тясно взаимодействие с други държавни и международни институции (ICAO, EASA, EUROCONTROL и др.) и преди всичко с предприятията от авиационния бранш. В тази връзка, Националната програма ще се актуализира както и когато е необходимо, с цел осигуряване на постоянно управление и бъдеща отговорност за изпълнението ѝ.

Настоящата програма е съобразена с мащабите и сложността на авиационната система на Република България. Разработена е в съответствие с изискванията, отнасящи се до безопасността заложи в международните стандарти, препоръчителни практики и процедури – SARPs за гражданската авиация, съгласно договореностите, произтичащите от членството на Република България в ICAO и Европейския съюз.

Българските стандарти за авиационна безопасност отговарят на изискванията на ICAO, EASA, EUROCONTROL и националните изисквания. Като се имат предвид особеностите на гражданското въздухоплаване у нас, целта е непрекъснато повишаване и подобряване равнището на безопасност.

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 11
Ревизия:		общо стр. 30

1. ДЪРЖАВНА ПОЛИТИКА И ЦЕЛИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ.

1.1. Национално законодателство за осигуряване на безопасност.

Държавата управлява и контролира гражданското въздухоплаване посредством националното законодателство и органите за управление на дейността, като съвместно с авиационното общество носят отговорност за безопасното и ефективно изпълнение на своите функции.

Задължение на държавата е да изготви и публикува законодателна рамка, и специални правила в областта на безопасността за осигуряване и спазване на международните и национални стандарти в гражданското въздухоплаване.

1.1.1. Европейското законодателство в областта на гражданското въздухоплаване, както и българското законодателство са базирани на международните стандарти и препоръчителни практики по отношение на безопасността, утвърдени от ICAO.

Чикагската конвенция /1944г./ е ключово споразумение, относно авиационната безопасност в световен мащаб. Приложенията към нея се прилагат в Р. България чрез законодателството на ЕС и чрез националното законодателство, като те са публикувани на Интернет-страницата на ГД ГВА на адрес: www.caa.bg

1.1.2. Република България е член на Европейския съюз и въз основа на това членство произтичат задълженията на страната ни по спазване и прилагане на европейското законодателство в областта на гражданското въздухоплаване.

Основният регламент на ЕС по отношение на авиационния бранш е Регламент (ЕС) 216/2008 на Европейския парламент и на Съвета, относно общите правила в областта на гражданското въздухоплаване и създаване на EASA, и за отмяна на Dir. 91/670 на Съвета, Регламент (ЕС) 1592/2002 и Dir. 2004/36/ЕС, въз основа на които се разработват подробни правила за прилагане стандартите за безопасност.

Европейското авиационно законодателство е достъпно в електронен формат EUR-Lex, където правните текстове на ЕС са достъпни свободно на адрес в Интернет www.eur-lex.europa.eu

Регулациите на EASA /Европейска агенция за авиационна безопасност/ и въведените правила за безопасност могат да се намерят в Интернет на адрес: www.easa.europa.eu

1.1.3. В областта на гражданското въздухоплаване, наред с Европейското законодателство, у нас се прилага Закон за гражданското въздухоплаване /ЗГВ, посл. изм. 2012г./, където са разписани правилата за надзор на безопасността и основните изисквания към отделните разрешителни режими. ЗГВ дава възможност за разработване и прилагане на по-подробни подзаконовни нормативни документи по различни въпроси на гражданското въздухоплаване, които са на разположение на Интернет-страницата на ГД ГВА на адрес: www.caa.bg

1.1.4. Dir. 2003/42 (ЕС) на Европейския парламент и на Съвета, относно докладване на събития, в Р. България е имплементирана в националното законодателство и

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 12
Ревизия:		общо стр. 30

Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване

прилагането ѝ се осъществява чрез подзаконовия нормативен акт Наредба №13 за предотвратяване на авиационни произшествия. В допълнение към разпоредбите на ЗГВ и Наредба №13, всички служители на въздухоплавателни организации /ВО/, които разполагат с информация по отношение на безопасността за събития при прекъсване на операции, неизправности, грешки и други извънредни ситуации, свързани с експлоатация, поддръжка, ремонт или производство на ВС, експлоатация на летища или аеронавигационно обслужване, са длъжни да уведомят ГД ГВА и Дирекция ЗРПВЖТ към МТИТиС, ако такова събитие застрашава безопасността на ВС.

Задължителното докладване на събития, се отнася както за български, така и за чуждестранни лица и организации, когато са реализирани на българска територия или във въздушното пространство на Р. България.

В допълнение към Dir. 2003/42 (EC) за докладване на авиационни събития и R. 1321/2007, относно определяне на правила за прилагане и въвеждане на централен регистър за информация за събития в гражданското въздухоплаване и R.1330/2007, относно определяне на правила за разпространение на информация до заинтересовани страни за събития, посочени в чл.7 (2) от Dir. 2003/42 (EC), се съдържат разпоредби относно поверителността и използването на информацията.

Dir. 2004/36 (EC), относно програма SAFA за прилагане на стандарти за безопасност към трети страни, използващи летища на ЕС, се прилага и в България, чрез ЗГВ чл. 16а, т.16.

Друг документ от изключителна важност за авиационната безопасност е R. 2111/2005 за създаване на списък на въздушните превозвачи в общността, предмет на оперативна забрана в границите на общността и за информиране на пътниците на въздушния транспорт. Този регламент също е въведен в националното законодателство чрез ЗГВ.

1.1.5. ГД ГВА непрекъснато работи по актуализация на националното законодателство, като се ръководи от разбирането, че **Националната програма по безопасност /BGSSP/** е интегрирана съвкупност от взаимосвързани регулации /изисквания/ и дейности /надзор и контрол над доставчиците на авиационни услуги/, насочени към подобряване на безопасността.

Прилагането на Национална програма по безопасност /BGSSP/ има за цел да се съчетаят действията в двете посоки – от държавата към индустрията и обратно, и изпълнението на програмата да се базира на управление /менажиране/ на безопасността, като всяка една от страните поеме своите задължения и отговорности. Прилагането на такъв подход осигурява изпълнение на програмата и свързването ѝ с въвеждане на системата за управление на безопасността /SMS/ от авиационните предприятия. Управлението /менажирането/ на безопасността, чрез BGSSP и SMS дава възможност да се предвидят и оценят вероятните рискове, произтичащи от дейността на предприятията от авиационната индустрия, от една страна и ГД ГВА, от друга.

На своята Интернет-страница www.caa.bg ГД ГВА редовно публикува актуализирана информация, отнасяща се до националните и Европейски разпоредби в областта на гражданското въздухоплаване и безопасността.

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 13
Ревизия:		общо стр. 30

1.2. Задължения и отговорности на държавата по отношение на безопасността.

ИКАО разделя управлението на безопасността на два основни функционални елемента:

- Всяка държава-членка трябва да изготви и издаде авиационно законодателство, както и механизъм за надзор, чрез Национална програма за безопасност.
- Всички въздухоплавателни организации трябва да разработят и приемат Система за управление на безопасността /СУБ-SMS/, която ще помогне за осигуряване безопасно изпълнение на експлоатационната им дейност.

1.2.1. Задълженията на държавата, свързани с управлението на безопасността, са разработени в Приложенията /Анекси/ към Чикагската конвенция:

- Анекс 1 „Лицензиране на авиационния персонал“;
- Анекс 6 „Експлоатация на въздухоплавателни средства“;
- Анекс 8 „Летателна годност на въздухоплавателни средства“;
- Анекс 11 „Обслужване на въздушното движение“;
- Анекс 13 „Разследване на авиационни произшествия и инциденти“;
- Анекс 14 „Летища“;
- Анекс 19 „Управление на безопасността“;

където са посочени базисните стандарти за безопасност при предоставяне на авиационни услуги от авиационни оператори, доставчиците на аеронавигационно обслужване, летища и летищни оператори, производители на авиационно оборудване, организации за поддръжане на постоянна летателна годност на ВС, организации за летателно обучение и заинтересовани авиационни субекти.

Европейският парламент, Съветът на Европейския съюз и Европейската комисия са компетентни и имат задължение да изготвят разпоредбите за авиационна безопасност, приложими в държавите-членки на общността.

1.2.1. МТИТиС е отговорно за подготовката и издаването на национално законодателство и разпоредби във връзка с безопасността.

В структурата на МТИТиС е създадена Дирекция „Звено за разследване на събития във въздушния, водния и железопътен транспорт“.

В съответствие с разпоредбите на Анекс 13 към Чикагската конвенция, съгласно чл.3 на Наредба №13 за разследване на авиационни произшествия на МТ, през 2001г. към Министерство на транспорта е създадено „Специализирано звено за разследване на авиационни събития - /СЗРАС/“, което е в състава на дирекция ЗРПВВЖТ.

В изпълнение на Регламент /ЕС/ 996/2010, определящ основните принципи, прилагани при разследване на произшествия и инциденти в гражданското въздухоплаване, и осигуряване на ефективно независимо разследване, Специализираното звено извършва дейности, свързани с предотвратяване на авиационни произшествия и обмен на информация за авиационна безопасност с превантивни цели, като:

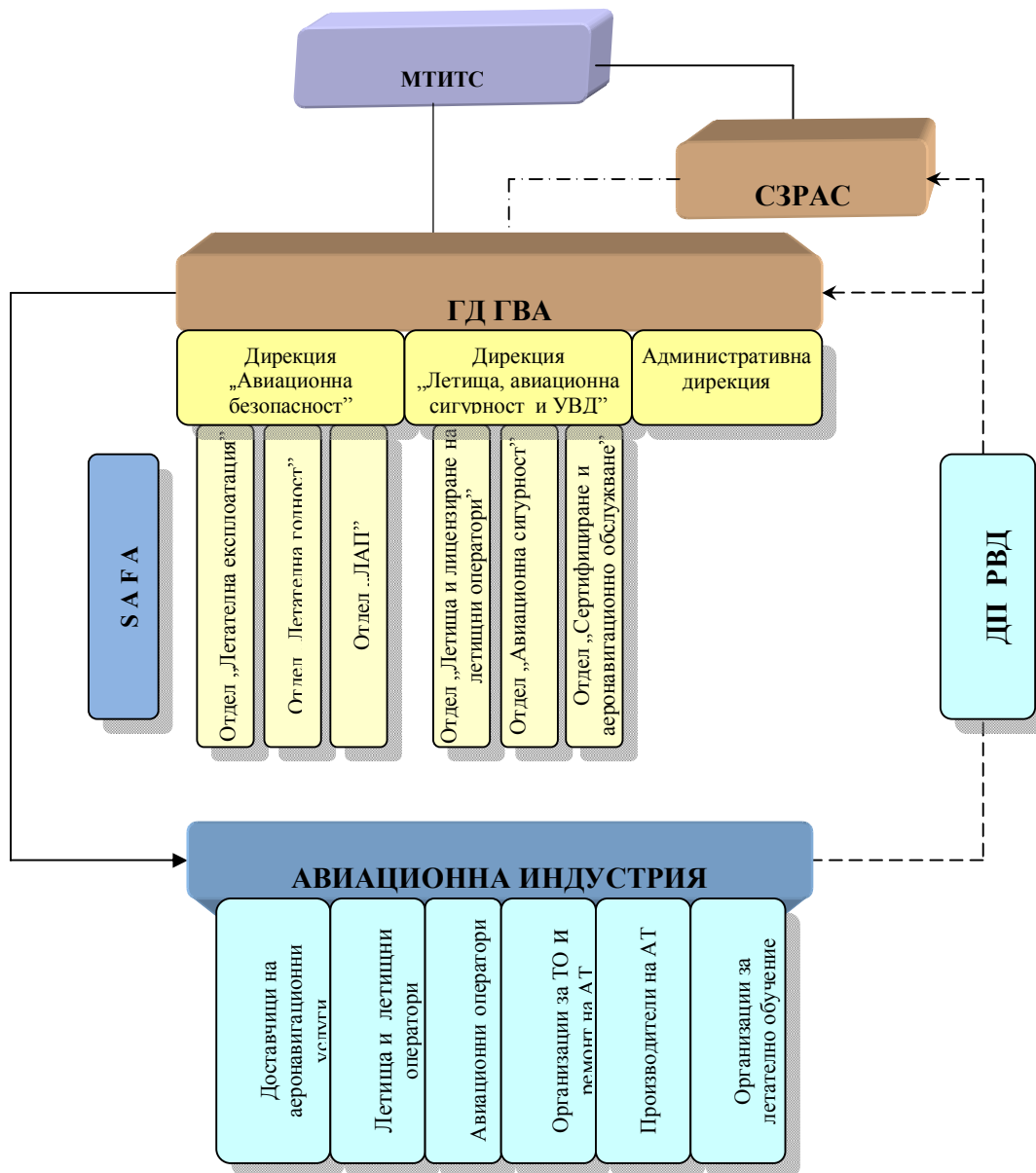
Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 14
Ревизия:		общо стр. 30

Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване

- поддържа система за задължително и доброволно докладване на авиационни събития: авиационни произшествия, сериозни инциденти и инциденти;
- организира и контролира технически разследването на авиационни произшествия и сериозни инциденти и подпомага работата на създадените за целта комисии;
- води архив за разследвания и поддържа информационна база данни за авиационни събития;
- изготвя и разпространява информационен бюлетин за авиационните събития.

СТРУКТУРНИ ЗВЕНА ПРЯКО АНГАЖИРАНИ С ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 15
Ревизия:		общо стр. 30

Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване

1.2.2. ГД ГВА изпълнява регулаторни и контролни функции на държавата за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване, при тясно взаимодействие с индустрията. Главен приоритет за ГД ГВА е удовлетворяване изискванията на EASA по отношение прилагане на единни стандарти за безопасност в рамките на Европейския съюз.

ГД ГВА изпълнява своите отговорности по спазването на стандартите за безопасност, като:

- контролира гражданското въздухоплаване, гражданските летища и летателни площадки, системи и съоръжения за наземно обслужване, летищните оператори, гражданските въздухоплавателни средства, аеронавигационни съоръжения, свързани с гражданското въздухоплаване на територията на страната, независимо от собствеността им;
- контролира действията на всички физически и юридически лица във връзка със сигурността и безопасността;
- разследва инциденти с въздухоплавателни средства в страната или разпорежда разследването да се извърши от въздушния превозвач, авиационния оператор, летищния оператор или ръководството на въздушното движение, имащи отношение към инцидента;
- контролира спазването на всички законови и подзаконови нормативни актове, като издава задължителни предписания за всички случаи, които са предвидени от закона, с цел осигуряване на безопасност;
- предлага за издаване от Министъра на транспорта, информационните технологии, и съобщенията на подзаконови актове в областта на гражданското въздухоплаване във връзка със сигурността и безопасността.

1.2.3. Съгласно разпоредбите на националното законодателство, основно задължение на ГД ГВА е да осъществява контролните си функции, чрез постоянен надзор върху дейността на организациите, предоставящи авиационни услуги:

- учебни заведения и организации за летателно обучение, които осъществяват професионална подготовка и квалификация на авиационния персонал и др. ;
- авиационни оператори;
- организации по поддържане на постоянна летателна годност на ВС и др.;
- дейността на летищните предприятия и др.;
- дейността на доставчика на аеронавигационно обслужване.

1.2.4. Главният директор на ГД ГВА е отговорен за въвеждане, ръководството и надзора по изпълнението на националната програма по безопасност, като осигурява всички необходими ресурси /човешки, финансови и др./ за осигуряване на безопасността.

Националната програма по безопасност и допълненията към нея се оценяват веднъж годишно от Дирекция „Авиационна безопасност“ и при необходимост се актуализират.

Главният директор на ГД ГВА одобрява измененията на програмата, предложени от директора на дирекция АБ.

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 16
Ревизия:		общо стр. 30

Действие 1: Перманентно актуализиране на програмата при възникване на промени в управлението на авиационната безопасност на национално ниво.

1.2.5. Прилагането на Националната програма по безопасност следва четирите стъпки, дефинирани от ICAO:

I. Чрез анализ на законодателството се определя необходимостта от разработване и приемане на национални нормативни документи в областта на безопасността.

Всички нормативни документи, регламентиращи гражданското въздухоплаване у нас могат да се намерят на страницата на ГД ГВА в Интернет на адрес: www.caa.bg

II. Обучение на персонала, ангажиран с надзорните функции за осигуряване на безопасност, по прилагане на Системата за управление на безопасността - Safety Management System /СУБ – SMS/.

Във връзка с горното, инспекторите от ГД ГВА, имащи надзорни и контролни функции са преминали подготовка по SMS в Евроконтрол, JAA–център за обучение и други оторизирани центрове за обучение.

III. Развитие на Системите за управление на безопасността - Safety Management System /СУБ–SMS/ на всички въздухоплавателни организации, като се разработят регулаторни документи, които включват изисквания за въвеждане на SMS от всички ВО, предоставящи авиационни услуги, както и инструктивни, консултативни и информационни материали.

В т. 2.1. от Националната програма са описани изискванията по въвеждане и прилагане на Системата за управление на безопасността.

IV. Ревизиране изпълнението на политиката на държавата по отношение прилагане на системния подход от страна на ГД ГВА за осигуряване на безопасност.

Настоящата политика по изпълнение на стандартите за безопасност следва изискванията на ICAO, EASA, Eurocontrol и др.

1.3. Разследване на авиационни произшествия и инциденти.

В Р. България разследването на авиационни произшествия и сериозни инциденти се осъществява от дирекция „Звено за разследване на произшествия във въздушния, водния и железопътния транспорт“ към МТИТС, като по този начин е гарантирана независимостта на разследването от националния надзорен и контролен орган.

1.3.1. Фундаменталните принципи и задължения на държавите от Европейския съюз, които трябва да се спазват в процеса на разследване на авиационни събития, са определени в Регламент(ЕС) №996/2010, на Съвета на Европа и са включени в националното законодателство. В „Наредба №13 за разследване на авиационни произшествия“ на МТ е посочено:

„Техническото разследване на авиационни произшествия и инциденти с граждански ВС, регламентирано с тази наредба, е независимо от съдебното разследване на такива злополуки.“ /чл.1, (2)/.

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 17
Ревизия:		общо стр. 30

Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване

„Единствената цел на техническото разследване на авиационни произшествия и инциденти е предотвратяването им в бъдеще. Установяване степента на нечия вина или отговорност не е предмет на тази дейност. Докладването на случаи, застрашаващи безопасността на полетите и препоръките за предотвратяване на авиационни произшествия в бъдеще не водят до презумция за виновност или отговорност.” /чл.1(3)/.

„Информацията, получена при разследване на произшествия, сериозни инциденти или инциденти, не се използва за други цели освен за целите на разследването и предотвратяване на произшествия в бъдеще.”/чл.12 (1)/.

„Материалите и информацията от техническото разследване на авиационно произшествие не могат да се използват като доказателства при съдебни дела.” /чл.12(3)/.

1.3.2. С цел осигуряване на непредубеденост, равнопоставеност, сътрудничество и съгласуваност в действията по осигуряване на безопасността и в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) №996/2010, е подписано Споразумение /Меморандум/ за взаимодействие между ГД ГВА и Дирекция ЗРПВВЖТ.

1.3.3. Разследване на инциденти.

Разследването е процес, провеждан с цел предотвратяване на авиационни произшествия, който включва събиране и анализ на информация, подготовка на заключения, включително установяване на причините и изработване на препоръки за осигуряване на безопасност. Съгласно Наредба №13,чл.17(6) Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията назначава комисия за разследване и в случаите, когато в реализиран инцидент е участвало лице от ръководния персонал на съответната въздухоплавателна организация.

1.3.4. ГД ГВА разследва инциденти с ВС в страната или разпорежда разследването да се извърши от въздушния превозвач, авиационния оператор, летищното предприятие или ръководството на въздушното движение, имащи отношение към инцидента.

Всеки инцидент се разследва от въздухоплавателните организации в срок от 7 /седем/ дни. След приключване на разследването, те изпращат в ГД ГВА и Дирекция ЗРПВВЖТ доклад по образец съгласно приложение №4 на Наредба №13.

В съответствие с горното, всички въздухоплавателни организации прилагат собствена инструкция за разследване на инциденти, която е изготвена съгласно §8 на Наредба №13 и е неразделна част от Програмата за предотвратяване на авиационни произшествия и безопасност.

Един от приоритетите на ГД ГВА в тази област е стриктно изискване от всички въздухоплавателни организации да извършват разследването, изготвяне на доклад и своевременното му изпращане в ГД ГВА и Дирекция ЗРПВВЖТ в определените от законодателството срокове, с цел своевременно предприемане на мерки за безопасност и отстраняване на рискови фактори.

В случаите, когато са констатирани проблеми за безопасността, които се отнасят и до други въздухоплавателни организации, ГД ГВА публикува обобщена информация

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 18
Ревизия:		общо стр. 30

по проблема, експлоатационни указания, Бюлетин по безопасност, Информационен бюлетин по безопасност за предприемане на корективни действия.

1.3.5. Принципите на „Култура на справедливостта“ /Just culture principles/ се прилагат при обработка на данни, съобщения, доклади за произшествия така, както е описано в т. 3.3. на настоящия документ.

1.4. Прилагане на законодателната политика по безопасност.

В процеса на дейността, при откриване на несъответствия със стандартите за безопасност, ГД ГВА може да приложи административни санкции на нарушителите – доставчици на авиационни услуги. Санкциите са определени в ЗГВ, чл.143 и чл.144. Например в ЗГВ чл.144, т.15 се предвиждат глоби при заслепяване на ВС с лазарен лъч.

1.4.1. Главни приоритети за осигуряване на безопасност:

- Поддържане приемливо ниво на безопасност чрез прилагане на стандартите, определени в Анексите на ICAO, Регламентите на ЕС и националните нормативни изисквания.

- Дефиниране и изграждане на системата за управление на безопасността в гражданското въздухоплаване на Република България;

- Определяне съответствието на доставчиците на авиационни услуги с изискванията на регламентиращите документи и прилагане на последователна политика по отношение спазване на стандартите за безопасност;

1.4.2. Условия за прилагане на законодателната политика по безопасност.

- Дефиниране и изграждане на Система за управление на безопасността в гражданско въздухоплаване на Република България;

- Създаване на отговорни звена по СУБ в структурите на ГД ГВА, ДП РВД, летищните оператори, организации за обучение, авиационните предприятия и другите въздухоплавателни организации.;

- Разпределение на отговорностите по отношение спазване на стандартите по безопасност между всички лицензирани, сертифицирани или одобрявани субекти в гражданско въздухоплаване на Република България, от една страна и ГД ГВА от друга, като част от системния подход при управлението на безопасността.

1.4.3. Непосредствени цели по прилагане законодателната политика по безопасност:

- Въвеждане и прилагане регулациите на ICAO и регламентите на ЕС - EASA, действащите в областта на европейския въздушен транспорт, чрез всички законови и подзаконови нормативни актове.

- Прилагане на разпоредбите и упражняване на ефективен контрол чрез повишаване броя на регулярните и извънредни инспекции, с акцент върху конкретни действия за отстраняване на констатираните недостатъци и несъответствия.

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 19
Ревизия:		общо стр. 30

- Постепенно въвеждане и непрекъснато актуализиране на системите за управление на безопасността на доставчиците на авиационни услуги.

- Създаване и поддържане на електронна база данни за всички дейности, отнасящи се до авиационната безопасност, включително и резултатите от инспекциите, с цел предотвратяване и повтаряемост на авиационни инциденти, и произшествия в бъдеще.

2. УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКОВИТЕ ФАКТОРИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ.

2.1. Изисквания към Системата за управление на безопасността (SMS-СУБ) на организациите, предоставящи авиационни услуги.

Системата за управление на безопасността (СУБ) – Safety Management System (SMS) означава прилагане на системен подход в дейността на административните структури, отчетността, политиката за безопасност и процедурите, необходими за управление на безопасността.

Съгласно стандартите и препоръчителните практики на ICAO всички въздухоплавателни организации поэтапно въвеждат Система за управление на безопасността - Safety Management System. Състоянието на системата е в непрекъсната динамика, поради постоянната актуализация.

2.1.1. ICAO изисква организациите за летателно обучение /AN-1/, авиационните оператори /AN-6/, организациите за поддържане на постоянна летателна годност /A-8/, доставчиците на аеронавигационно обслужване /AN-11/, летищните оператори /AN-14/ да въведат SMS, която да отговаря напълно на стандартите посочени в изброените приложения.

Държавата установява средства за контрол, които определят реда за действие от страна на организациите, предоставящи авиационни услуги при определяне на опасности в процеса на експлоатационната дейност и управление на риска. Към тях се отнасят конкретни експлоатационни правила и политики за въвеждане на СУБ /SMS/ от организациите, предлагащи авиационен продукт. Тези изисквания и конкретните експлоатационни правила периодично се ревизират, като се съобразяват с конкретния вид дейност и състоянието на безопасност във всяка една организация, за да са актуални постоянно.

2.1.2. При изпълнение на контролните си функции по отношение на безопасността и упражняване на постоянен надзор по отношение спазване правилата за поддържане на приемливо ниво на безопасност, ГД ГВА се придържа изцяло към стандартите и препоръчителни практики на ICAO, и изискванията на EASA за хармонизиране на правилата за безопасност и поддържане на Системите за безопасност на доставчиците на авиационни услуги.

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 20
Ревизия:		общо стр. 30

2.2. Приемливо ниво на безопасност.

Приемливо ниво на безопасност се определя чрез извеждане на цели /критерии/ за безопасност /Safety Performance Targets - SPT/ и показатели за безопасност /Safety Performance Indicators – SPI/. SPT показват, че доставчиците на авиационни услуги трябва да достигнат минимална приемливо ниво на безопасност при осъществяване на дейността. Посигането на минимално ниво на безопасност се следи чрез показатели за безопасност – SPI, свързани с изпълнението на всяка цел.

Приемливото ниво на безопасност служи за връзка между различните авиационни субекти. При определяне на приемливото ниво на безопасност се взимат под внимание изискванията на EASA в тази област.

2.2.1. Документите на Евроконтрол регламентират SMS–изискванията към организациите за въздушно движение, които са разработени въз основа на политиката за Единно Европейско небе.

2.2.2. С цел хармонизиране на изискванията за всички летища и летищни оператори регулациите на EASA, свързани с експлоатацията на летищата, които влизат в сила от 2014г., включват изисквания съгласно стандартите на ICAO по прилагане на SMS.

ГД ГВА работи усилено българските летища да отговорят на високите критерии за безопасност. Всички граждански летища за обществено ползване работят за изграждане и прилагане на СУБ, която се поддържа и актуализира съгласно стандартите за безопасност.

2.2.3. За всички авиационни оператори, изпълняващи търговски въздушни превози, както и за одобрените организации за техническо обслужване по част М на Регламент (ЕС) №859, SMS е задължителна от 01.01.2009г. ГД ГВА перманентно контролира процеса по въвеждане на Системата за управление на безопасността /SMS/, съгласно вътрешно-фирмените планове за всяка организация, както и изпълнението на непосредствените задачи по отношение на безопасността.

2.2.4. Изискванията за въвеждане на СУБ-SMS в организациите за летателно обучение се прилагат у нас чрез изпълнение на разпоредбите на Регламент (ЕС) №965/2012. Тези изисквания поетапно се въвеждат и към 28.10.2014г. всички авиационни оператори и организации за летателно обучение трябва да прилагат собствена SMS.

Действие 2: При упражняване на контролните си и надзорни функции във всички въздухоплавателни организации, ГД ГВА ще продължи да осъществява перманентен преглед на актуалността и функционирането на СУБ-SMS, като част от сертификационния процес.

2.3. Съгласуваност на показателите за безопасност между въздухоплавателните организации, предоставящи авиационни услуги.

Държавата, чрез ГД ГВА съгласува с всички въздухоплавателни организации показатели за безопасност, съобразно техните SMS. За определяне единни показатели за безопасност, в съответствие с Европейския план за безопасност (2013-2016), ГД ГВА

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 21
Ревизия:		общо стр. 30

ще разработи процедура за прилагане на общи критерии за безопасност за целия авиационен сектор. Съгласуваните показатели за безопасност периодично ще се преразглеждат и ревизират, с цел те да са актуални, приемливи и да отговарят на характера на дейността на всяка една организация.

Разработването на показатели за безопасност за българското гражданско въздухоплаване се основава на общите международни и в частност Европейски показатели. Наред с показателите определени от EASA, се полагат усилия за разработване на единни специфични национални показатели за безопасност.

2.3.1. Като се използва задължителната система за докладване на събития и други източници за информация, всеки авиационен субект - авиационен оператор, организациите за поддържане на постоянна летателна годност на въздухоплавателните средства, летищните оператори, операторите по наземно обслужване, доставчиците на аеронавигационно обслужване и организациите за обучение, е задължен периодично да преразглежда вътрешнофирмената SMS, като се определят рисковите области и се изготвя план за изпълнение на коригиращи действия.

2.3.2. Основна цел при определяне на показатели за безопасност е разработването на системни методи за наблюдение и регулация на безопасността. Тези показатели са добър начин за структуриране на големи количества информация от различни източници, вкл. от доклади и анализи за безопасност, анализ на данни от FDM-програмите и др.. Анализът на показателите насочва вниманието към подпомагане на доставчиците на авиационни услуги да подобряват дейността и да поддържат приемливо ниво на безопасност, чрез оценка на риска. Те съдействат и за предоставяне на информация относно успеха и ефективността на предприетите мерки.

2.3.3. Доставчиците на услуги за аеронавигационно обслужване прилагат Регламент (ЕС) №691/2010, който се отнася до подобряване и ефективност на обслужване на въздушното движение. Регламентът определя целите за ефективност при управлението на безопасността, прилагане на инструмент за анализ на риска, както и за прилагане на «Култура на справедливостта–Just culture».

2.3.4. ДП РВД разполага с разработени показатели за безопасност. В допълнение ще се приложат показатели и за другите сектори на авиационния бранш, чрез които ще проследява постигането на приемливо ниво на безопасност.

2.3.5. Въвеждането на единни критерии за безопасност за отделните сектори на авиационния бранш е изключително сериозна задача, поради необходимостта да се съгласуват едновременно всички действия за контрол и надзор по изпълнението на мерките за безопасност.

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 22
Ревизия:		общо стр. 30

2.3.6. Планиране на действията за подобряване на безопасността.

Действията за подобряване на безопасността за изложени в Национален план по безопасност, който е изготвен е в съответствие с изданията от EASA Европейския план за безопасност (EASp). Европейският план по безопасност очертава ключови области, насочени към подобряване на безопасността на Европейско ниво.

Националният план по безопасност е неразделна част от програмата по безопасност, като са определени зони, намиращи се в центъра на надзора, като се посочват мерки за безопасност за тригодишен период. Планът се актуализира ежегодно и се публикува след окончателна актуализация.

Действие 4: *ГД ГВА ежегодно представя информация и отбелязва напредъка по отношение изпълнението на националния план по безопасност.*

3. ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ В АВИАЦИОННАТА СИСТЕМА.

Съгласно Дос.9859 държавата, чрез своите пълномощни органи, определя механизъм за осигуряване на ефективно наблюдение и контрол на осем критични елемента, определящи състоянието на безопасността:

- **Организационен аспект:** Във всяка въздухоплавателна организация, предоставяща авиационни услуги, трябва да действа утвърдена СУБ /SMS/, като дейностите са организирани така, че да снижават вероятностите за реализиране на авиационни произшествия и имат за цел да формират „култура по безопасност” сред персонала.

- **Оценка на аспектите за безопасност:** системно се анализират предложения за внасяне на промени по оборудването или процедурите, с цел да се предвидят вероятните недостатъци и се намалят последствията от въвеждането на промени.

- **Представяне на данни за опасни случаи:** Чрез системата за анонимно докладване се установява официален ред за докладване или изпращане на информация за опасни събития и други рискови условия.

- **Методи за проявление на опасни фактори:** Всички авиационни оператори въвеждат анонимна система за докладване на опасни фактори, както и такава за доброволно представяне на данни за инциденти. Извършва се перманентно наблюдение за състоянието на безопасността, както и експлоатационни инспекции за оценка.

- **Разследване и анализ на информация за авиационни събития:** При получаване на информация за инциденти и небезопасни условия, от страна на ГД ГВА се предприемат действия за анализ или разследване на инциденти, с цел установяване на приемливо ниво на безопасност.

- **Наблюдение и проследяване на резултатите от предприетите мерки за безопасност:** ГД ГВА и авиационните оператори активно прилагат обратна връзка, относно приключване на предприетите действия за осигуряване на безопасност, като се използват такива методи като мониторинг на тенденциите и провеждане на вътрешни проверки на състоянието на безопасността на полетите.

- **Разпространение на информация по безопасност на полетите:** Активно се разпространяват резултати от разследване и анализ на състоянието на безопасността и

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 23
Ревизия:		общо стр. 30

обмен на вътрешен или външен практически опит в тази област, когато това се изисква от обстоятелствата.

- **Контрол и надзор върху състоянието на безопасността:** Както на национално равнище, така и в самите въздухоплавателни организации се извършва оценка на показателите за безопасност.

3.1. Надзор върху състоянието на безопасността.

Отговорността за осигуряване на надзор за състоянието на безопасността на доставчиците на авиационни услуги е разпределена между EASA и националните авиационни власти така, както е описано в гл. 2.

Надзорът на безопасността у нас се извършва от ГД ГВА, чрез лицензионните режими, издаване на разрешения и различните видове одобрения, както и по време на експлоатационните инспекции, проверки по време на полет, инспекции по поддържане на постоянна летателна годност на въздухоплавателните средства и др.. В допълнение ГД ГВА следи състоянието на безопасността и чрез други източници.

Действие 5: При осъществяване на перманентния надзор и контрол на безопасността, акцента ще се поставя върху определена област от дейността на авиационните субекти, където са забелязани рискови фактори, чрез повишаване честота на инспекциите.

3.1.1. Лицензионните и разрешителни режими се прилагат, с цел гарантиране съответствието на оборудването, системите и процедурите, използвани от доставчиците на услуги с международните и национални изисквания. Процесът на издаване на одобрения се използва за оценка на способността на доставчика на авиационен продукт да осигури приемливо ниво на безопасност в дейността си.

Чрез лицензионните режими ГД ГВА гарантира, че персоналят зает в авиационните предприятия и всички любители-пилоти отговарят на квалификационните изисквания приложими за тях.

3.1.2. Инспектиране на планирането, подготовката, изпълнението и оформянето на документацията относно поддържането на постоянна летателна годност на ВС. При тези проверки се извършва набиране на информация за техническото състояние на авиационната техника, което служи за обратна връзка при анализ на ефективността на експлоатационната програма.

Реалното познаване на отклоненията и пропуските при изпълнението на полетите, разкриване обстоятелствата, при които те се проявяват, обвързването им с квалификацията на изпълнителите, тяхната компетентност, професионален опит, възможност за точна и бърза оценка на обстоятелствата, способност за оптимално разпределение на разполагаемите ресурси е от решаващо значение за успешна ориентация в условията и средата на проявление на субективните и обективни рискови фактори, отнасящи се пряко към безопасността.

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 24
Ревизия:		общо стр. 30

3.1.3. Инспекциите и одитите се използват за наблюдение дейността на въздухоплавателните организации и оценка на съответствието на SMS на националните и международни изисквания. Доставчиците на авиационни услуги се одитират регулярно в съответствие с годишния план за одити. В допълнение всички операции, полети и обучения се одитират чрез индивидуални проверки и по програма SAFA, и програма SANA.

Планът за надзор описва подробно областите, организациите или отделни обекти, които ще бъдат одитирани. Одитите се извършват от инспектори, квалифицирани в съответствие с предмета на одита. След завършване на одита авиационният субект получава доклад, в който са описани всички констатации и несъответствия. От него се изисква да състави план с коригиращи действия и да се посочат срокове, в които те ще бъдат отстранени. Този план се одобрява от ГД ГВА и ако е необходимо се изискват допълнителни пояснения.

3.2. Събиране, анализ и обмен на информация по безопасност.

В съответствие с разпоредбите на нормативните изисквания всички доставчици на авиационни услуги са задължени, чрез системата за задължително докладване да съобщават за реализирани авиационни събития. В допълнение, всеки, който има информация за проблем, засягащ безопасността има право да внесе доброволно доклад, който може да бъде подаден и анонимно.

3.2.1. На основание на чл. 22, ал. на Наредба № 13 за разследване на авиационни произшествия всяка въздухоплавателна организация поддържа система за задължително докладване на авиационни събития (произшествия, сериозни инциденти, инциденти и събития, застрашаващи безопасността на полетите).

На основание на чл. 9 на Наредба № 13 за всяко произшествие, сериозен инцидент и инцидент всички въздухоплавателни организации, които имат отношение към събитието изпращат съобщение за авиационно събитие на Дирекция ЗРПВВЖТ и ГД ГВА.

В случаите на произшествие или сериозен инцидент с гражданско ВС на територията на Република България, териториалните води и обслужваното въздушно пространство, въздухоплавателните организации уведомяват незабавно ГД ГВА и Дирекция ЗРПВВЖТ, чрез използване на най-удобното и бързо средство за връзка. За всяко авиационно събитие въздухоплавателните организации изпращат писмено съобщение по образец /приложение №1, Наредба №13/ до ГД ГВА и Дирекция ЗРПВВЖТ не по-късно от 24 часа от настъпването му. В съобщението задължително се съдържа информация за наличието и вида на опасен товар на борда.

След получаване на съобщението, Дирекция ЗРПВВЖТ го квалифицира и се предприемат действия за разследването му.

В случай на авиационно произшествие или сериозен инцидент ГД ГВА и дирекция ЗРПВВЖТ, обменят помежду си информация, както и неотложни мерки за безопасност.

Чрез системата ECCAIRS, Р. България обменя информация за безопасността с другите страни-членки на общността. До тази информация имат непрекъснат достъп

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 25
Ревизия:		общо стр. 30

всички страни-членки на ЕС (само за техните администрации за гражданско въздухоплаване и органите за разследване на авиационни произшествия), ЕК и EASA.

3.2.2. Изискванията на Dir. 2003/42 (EU) за задължително докладване на събития, застрашаващи безопасността са въведени в Наредба №13, чл.22. В приложение №8, към нея са посочени всички събития, които подлежат на задължително докладване.

Всички въздухоплавателни организации поддържат система за задължително докладване на събития, застрашаващи безопасността /опасности, дефекти, откази, трудности в експлоатацията и др./, като докладите се изпращат в ГД ГВА и дирекция ЗРПВВЖТ.

3.2.3. В съответствие с Annex 14 §9.4.2. в ICAO е създадена информационна система за събития по причина на сблъскване с птици и диви животни. Всички държави-членки изпращат доклади за тези събития за включване в базата-данни на ICAO.

В тази връзка от страна на ГД ГВА са предприети действия за промяна на националното законодателство с цел създаване на механизъм за събиране и предаване на информация за събития в следствие на удар/сблъсък на ВС с птици и други диви животни, за включване в базата-данни IBIS (Информационна система на ICAO за събиране на данни за събития от сблъсъци с птици).

Сблъскването с птици се докладва в ГД ГВА и Дирекция ЗРПВВЖТ от ДП РВД, авиационни оператори и летищни предприятия по установен образец, като дирекция ЗРПВВЖТ класифицира събитието според последствията.

3.2.4. Един от основните елементи на процеса по предотвратяване на авиационни произшествия е набирането и разпространението на информация, като се използват следните източници:

- съобщения за авиационни събития;
- доклади от разследване на авиационни събития;
- информация от производителите на ВС;
- различни анализи, бюлетини, експлоатационни указания, директиви за летателна годност;
- информация от външни източници;
- информация от инспекции и наблюдения.

3.2.5. ГД ГВА разпространява информация относно безопасността до всички въздухоплавателни организации, които имат отношение към нея, като контролира своевременното изпълнение на предвидените мероприятия.

При постъпване на информация от външни регулаторни органи / ICAO, ECAS, EASA, производители на въздухоплавателни средства, конструкторски бюра, чужди администрации и др./, ГД ГВА публикува тази информация в Бюлетин по безопасност на интернет-страницата на ГД ГВА.

3.2.6. Дирекция ЗРПВВЖТ към Министерство на транспорта, съгласно разпоредбите на Наредба №13 изготвя годишен анализ за състоянието на безопасността в Република

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 26
Ревизия:		общо стр. 30

България и бюлетин по безопасност, който се разпространява сред всички авиационни субекти.

Съгласно националното законодателство се предприемат необходимите мерки за осигуряване поверителност на информацията и неразпространение на конфиденциални данни.

Независимо от класификацията на събитието /авиационно произшествие, сериозен инцидент или инцидент/, което се извършва от Дирекция ЗРПВВЖТ, имена и лични данни не се записват в базата-данни.

Постъпилата информация чрез системата за доброволно докладване се предоставя на всички заинтересовани субекти така, че тя да се ползва единствено за подобряване на безопасността.

3.2.7. Дирекция ЗРПВВЖТ осъществява контакти с чужди органи за разследване на авиационни събития. При получаване на информация, отнасяща се до български оператори или въздухоплавателни средства с българска регистрация, дирекция ЗРПВВЖТ незабавно я предоставя на ГД ГВА, която се публикува в електронен вариант на страницата на ГД ГВА в Интернет.

Обменът на информация на Европейско ниво се осъществява чрез единната програма ECCAIRS за всички събития, въведени в електронната база-данни за авиационни събития. Уведомяването на всички заинтересовани държави за случаите на авиационни произшествия и сериозни инциденти се осъществява периодично до европейския единен център на системата ECCAIRS.

Необходимата допълнителна информация и опит се набира от статистически данни и материали издавани от производителите на ВС, както и от различни експлоатационни бази и оператори, вкл. и официално издаваната информация от различни звена и направления на системата, имащи връзка с разглеждания проблем.

Действие 6: *Към съществуващата регистрационна система на авиационните събития, като главен приоритет пред ГД ГВА стои въпроса за усъвършенстване на информационна система за регистрация на авиационни събития и база-данни за предприети мерки за безопасност, което ще даде възможност за по-бързо и ефективно обработване на постъпилата информация, своевременна оценка на рисковите фактори и посочване на тенденциите по отношение на безопасността.*

3.3. Ориентиране контрола над въздухоплавателните организации, въз основа на информацията за безопасност.

Информация по безопасност се събира чрез различни източници. Целта на събирането на информация е тя да служи за анализ и разкриване на несъответствия в системата, между функционалните връзки на отделните компоненти и произтичащите от това рискови фактори. Постоянното използване на независими данни и информация, получени непосредствено от въздухоплавателните организации, с тяхната пълнота, конкретност, динамичност и перманентност, позволяват да се осъществи подробен анализ на качествено функциониране на системата “човек – машина - среда”, както и влиянието на външните фактори. Това е основен и често единствен начин за

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 27
Ревизия:		общо стр. 30

своевременно разкриване на рискови фактори. Тези данни са главен източник на статистическа информация, посочваща параметрите и характеристиките при проявата на различни рискови фактори, зараждането на верига от събития, както и за ефективността на предприетите мерки за безопасност.

3.3.1. Ценна информация по безопасност се придобива по време на надзора и контрола на въздухоплавателните организации за изпълнение на декларираните от тях задължения по отношение осигуряване на безопасност, тъй като почти всички аспекти на авиационната дейност са обект на разрешителен режим.

ГД ГВА осъществява вътрешен мониторинг и контрол за спазване на критериите за безопасност в гражданската авиация в следните направления:

- регулации;
- сертифициране;
- лицензиране;
- одобрения;
- разрешителен режим.

По време на одитите се събира информация от експлоатационни инспекции, анализ на информация от FDM – данни, заключения от проверки по време на полет, констатации от наземни инспекции, финансови одити и други национални и международни източници.

Цялата събрана налична информация се оценява от гл.т. на безопасността и се определят рисковите области.

Действие 7: *При осъществяване на надзорните и контролни функции, ще се прилага гъвкавост при инспекциите по безопасност, като акцента ще се поставя върху определена област от дейността на авиационните субекти.*

3.3.2. Друг източник на информация за безопасността са докладите от разследване на авиационни събития и анализите по безопасност, изготвяни периодично от доставчиците на авиационни услуги. Данните получени от анализите се използват в съответствие с принципите на „Култура на справедливостта“ (**Just culture**). В съответствие с тези принципи, отделните власти се въздържат от предприемане на съдебни действия срещу лицата, които са допуснали неволни грешки, ако информация във връзка с безопасността е достигнала до тях чрез системата за доброволно докладване на събития. Спазвайки същите принципи на „Култура на справедливостта“, ръководителите на авиационните оператори се задължават да не дискриминират своите служители.

Всички доставчици на авиационни услуги, в съответствие с разпоредбите на нормативните изисквания, чрез системата за задължително докладване са задължени да съобщават за реализирани авиационни събития. Всеки, който узнае за проблем, засягащ безопасността може и има право да внесе доклад, чрез системата за доброволно докладване, който може да бъде подаден и анонимно.

Действие 8: *Съгласно изискванията на Регламент /ЕС/ №996/2010, ще продължава работата по създаване на единна информационна система за регистрация и*

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 28
Ревизия:		общо стр. 30

изпълнение на препоръките за безопасност, като вниманието се фокусира върху оценка на риска, разработване на мерки за контрол на безопасността и за осъществяване на взаимодействие в областите, където рисковете нива са най-високи.

4. ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА БЕЗОПАСНОСТ.

4.1. Вътрешно обучение по безопасност, обмен и разпространение на информация.

Държавата осъществява подготовка на кадри за запознаване и двустранен обмен на налична информация по безопасност между авиационните организации, за създаване на култура по безопасност в бранша и ефективно прилагане на програмата по безопасност.

ГД ГВА развива професионалните умения и квалификация на персонала чрез осигуряване на обучение. Провеждат се вътрешни брифинги и разбори, на които се разглеждат различни въпроси свързани с безопасността.

За всеки служител се поддържа лично дело, удостоверяващо степента на компетенции и етап на обучение.

4.2. Външно обучение по безопасност, обмен и разпространение на информация.

Държавата е задължена да осигури адекватно обучение на инспекторите, изпълняващи контролни функции за осигуряване безопасност в гражданското въздухоплаване, с цел своевременно определяне и разпознаване на рискови фактори, разпространение на информация и действия за реализация на системата за мониторинг на безопасността.

Като част от задълженията си като регулаторен орган, ГД ГВА предоставя консултации и информация на авиационния бранш, въздухоплавателни организации, частни лица, промишленост и др. за промени в националните правила и международно законодателство по конкретни въпроси.

Веднъж годишно се провежда национална конференция по безопасност, с участието на всички представители на авиационните организации, като целта е те да са постоянно ниформирани за състоянието на безопасността у нас.

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 29
Ревизия:		общо стр. 30

Национална програма за осигуряване на безопасност в
гражданското въздухоплаване

НАРОЧНО ОСТАВЕНО ПРАЗНО МЯСТО

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 30
Ревизия:		общо стр. 30

Национална програма за осигуряване на безопасност в
гражданското въздухоплаване

НАРОЧНО ОСТАВЕНО ПРАЗНО МЯСТО

Издание: 02/02.2014	Национална програма за осигуряване на безопасност в гражданското въздухоплаване	стр. 31
Ревизия:		общо стр. 30